

Guía Docente				
Datos Identificativos				2018/19
Asignatura (*)	Teoría da educación		Código	652G01001
Titulación				
Descriptores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Primeiro	Formación básica	6
Idioma	Galego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Pedagogía e Didáctica			
Coordinación	Zapico Barbeito, Mª Helena	Correo electrónico	helena.zapico@udc.es	
Profesorado	Malheiro Gutiérrez, José Manuel Zapico Barbeito, Mª Helena	Correo electrónico	jose.malheirog@udc.es helena.zapico@udc.es	
Web				
Descripción xeral	A materia de Teoría da Educación pretende contribuír a preparar ás futuras mestras e mestres de Educación Infantil para ser profesionais críticas, para poder reflexionar sobre a súa práctica e as razóns últimas da súa actuación, así como para ser capaces de interpretar con criterio sólido as tendencias educativas actuais en relación ao contexto político, histórico e social no que se sitúan. Permite así ás alumnas e alumnos achegarse ao concepto de educación, as funcións sociais da escola, ou as grandes dimensións, fins e principios dos procesos educativos. Afonda asemade na análise dos dereitos da infancia, os movementos pedagóxicos contemporáneos e o estudo de innumerables correntes e teorías educativas que, dende unha perspectiva crítica e teórico-práctica, contribúen a ofrecer unha alternativa innovadora ao modelo escolar tradicional, apostando por outros xeitos de facer e pensar a educación.			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título

Resultados da aprendizaxe		
Resultados de aprendizaxe		Competencias / Resultados do título
Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no período de 0-6, no contexto familiar, social e escolar.	A1	
Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.	A13	
Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudiante, grupo e situación e saber ser flexible no ejercicio da función docente.	A19	
Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidad, así como contribuir á innovación e á mellora en educación infantil.	A28	
Dominar as técnicas de observación e rexistro. Situar a escola infantil no sistema educativo español, no contexto europeo e no internacional.	A31	
Coñecer experiencias internacionais e exemplos de prácticas de innovadoras en educación infantil.		
Coñecer a lexislación que regula as escolas infantís e a súa organización.		

Saber promover a adquisición de hábitos en torno á autonomía, a liberdade, a curiosidade, a observación, a experimentación, a imitación, a aceptación de normas e de límites, o xogo simbólico e heurístico.	A4 A6 A23 A27		
Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción cos iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual.			
Crear e manter lazos de comunicación coas familias para incidir eficazmente no proceso educativo.			
Analizar e incorporar de forma crítica as cuestiós más relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e interxeracionais; multiculturalidade e interculturalista; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sustentable.			
Atender as necesidades dos estudiantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.			
Participar na elaboración e seguimento de proxectos educativos de educación infantil no marco de proxectos de centro e na colaboración co territorio e con outros profesionais e axentes sociais.			
Traballar de forma autónoma con iniciativa e espírito emprendedor.	B9		
Traballar de forma colaborativa.	B14		
Capacidade para detectar as súas propias necesidades de aprendizaxe ao longo da vida.	B16		
Recoñecemento e respecto á diversidade e á multiculturalidade.	B18		
Comunicarse de maneira efectiva nun contorno de traballo.	A20	B2	C7
Capacidade de análise e síntese.			
Capacidade de organización e planificación.			
Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos noutras áreas e en contextos diferentes.			
Aprender a aprender.	A5	B7	
Aplicar un pensamento crítico, autocrítico, lóxico e creativo.	A10	B10	
Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.	A22	B22	
Autonomía na aprendizaxe.	A30	B23	
Capacidade para relacionarse positivamente con outras persoas.		B24	
Capacidade para asumir a necesidade dun desenvolvemento profesional continuo, a través da reflexión sobre a propia práctica.			
Creatividade ou capacidade para pensar as cousas desde diferentes perspectivas, ofrecendo novas solucións aos problemas.			
Habilidades sociais para exercer o liderado na aula.			
Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.	B4 B5 B12		
Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.	B1	C1 C2	
Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.	A24	C4 C7 C8	
Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.			

Contidos

Temas	Subtemas
1. Explicación e comprensión do feito educativo.	- A Teoría da Educación: niveis de análise e planos explicativos. - Ámbito conceptual: caracterización científica da educación. - Natureza e funcións sociais da educación.
2. Dimensíons, fins e principios da educación.	- Dimensíons presentes en toda práctica educativa. - Fins, valores e principios deontológicos da educación. - Relacións estruturais entre educación e sociedade. A institución escolar como produto social. - Aproximación aos paradigmas en educación e movementos pedagógicos contemporáneos.

3. O dereito á educación.	- Educación e Estado Social: aspectos xerais do dereito á educación. - Lexislación e dereito á educación: perspectiva nacional e internacional. - Dereito á educación: igualdade, liberdade e calidade. - A institucionalización da educación: os sistemas educativos nacionais.
4. A educación como proceso de comunicación interpersonal.	- Comunicación e educación. - A experiencia educativa de Reggio Emilia. - Comunicación e saber profesional: O educador/a como profesional. Tensións e incertidumes do profesorado actual.
5. Educación ao longo da vida e sociedade educativa.	- A educación ao longo da vida: concepto, necesidade e evolución histórica. - Sociedade educativa: proxecto educativo de cidade; cidades amigas da infancia; etc.

Planificación

Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A1 A4 A5 A19 A27 A28 A31 B12 B1 C1 C2	14	0	14
Actividades iniciais	A10	3	0	3
Análise de fontes documentais	A1 A4 A5 A13 A27 A28 A31 B4 B5 B9 B10 B14 B2	4	23	27
Recensión bilbiográfica	A13 A19 A22 A27 A28 A31 B4 B9 B10 B1 B2 C2	0	20	20
Estudo de casos	A6 A13 A19 A23 A24 A30 B1 B2	3	10	13
Presentación oral	A20 B7 B9 B10 B16 B23 B1 C7 C8 C1 C2 C7	4	5	9
Traballos tutelados	A20 B4 B9 B10 B12 B14 B16 B18 B22 B24 B1 B2 C7 C8 C1	0	10	10
Portafolios do alumno	A5 B4 B9 B10 B12 B14 B1 B2 C8 C1	0	10	10
Proba de ensaio	A1 A4 A6 A19 A27 A28 A31 C1 C2	2	10	12
Discusión dirixida	A13 A20 B1 C4 C7 C1 C2 C7	6	0	6
Eventos científicos e/ou divulgativos	B2	2	4	6
Aprendizaxe servizo	A10 A19 A22 A23 A24 A20 B5 B9 B10 B1 B2 C2 C7	4	6	10
Atención personalizada		10	0	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías

Metodoloxías	Descripción

Sesión maxistral	Exposición oral dos contidos da materia diante do alumnado, complementada co uso dos recursos pertinentes (textuais e/ou audiovisuais) e a introdución de preguntas dirixidas ao alumnado para motivar a reflexión e o diálogo aberto. A obxectivo final pasa pola transmisión de coñecementos e ao tempo facilitar a súa aprendizaxe, potenciando a participación dos/as estudiantes na construcción significativa do coñecemento.
Actividades iniciais	Nas primeiras sesións de clase levaranse a cabo actividades de carácter expositivo, por parte do profesor, nas que se presentará o programa da materia e a dinámica metodolóxica establecida para o mellor desenvolvemento da mesma.
Análise de fontes documentais	Análise crítica e reflexiva de documentos e fontes relevantes (bibliográficos, lexislativos, audiovisuais, xornalísticos...), o que implica a identificación e comprensión dos aspectos clave en relación cos contidos da materia, co fin de interpretar e cuestionar a realidade que se nos amosa.
Recensión bilbiográfica	Proceso de lectura crítica dun libro, artigo ou calquera outro documento escrito. Comprende, ademais da lectura da obra en cuestión, a análise do seu contido, unha crítica e mesmo unha valoración en relación con outros documentos de igual ou parecida natureza.
Estudo de casos	Consiste na procura e/ou achegamento dunha serie de casos ou experiencias educativas para o seu estudo, análise e discusión á luz dos referentes teóricos da materia.
Presentación oral	Exposicións de traballos realizados tanto de xeito individual como colectivo, diante do grupo de referencia, procurando tirar algunas conclusións sobre o problema de investigación, documento ou experiencia abordada.
Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma do alumnado baixo a tutela e seguimento por parte do docente. Tendo como referencia os contidos e a bibliografía da materia, e coas orientacións que a profesora estime oportunas, realizarase en grupo (4-5 persoas) un traballo de ampliación sobre un dos 5 bloques temáticos, que contemplará a recensión dun libro, a busca e análise de novas de prensa, e/ou un estudo de caso sobre unha experiencia, un programa ou recurso relacionado. Será preciso desenvolver, como mínimo, dúas sesións de titoría nas que presentar o guión do traballo e facer o seguimento do mesmo. As datas serán acordadas na aula. Ademais de ser incluído no cartafol, cada grupo expoñerá nunha sesión interactiva o seu traballo, co obxecto de compartirlo e sometelo a debate e valoración. A súa entrega e avaliación terá lugar ao finalizar o cuadrimestre, sendo un traballo final de curso, que require dunha abordaxe completa e holística da materia.
Portafolios do alumno	Dossier ordeado por seccións, debidamente identificadas e paxinadas, no que se recollen os rexistros e/ou materiais produto das actividades de aprendizaxe realizadas polo alumnado. Realizarase a nivel grupal (entre 4-5 integrantes) e incluiranse aquellas actividades indicadas pola/o docente, referentes tanto ás sesións expositivas como interactivas, e que poden abranguer: notas de clase, mapas conceptuais, glosarios, recensións de fontes documentais, resumo de eventos científicos e/ou divulgativos... De cada actividade recollerase ademais unha valoración sobre a práctica desenvolvida (contidos abordados, competencias adquiridas, metodoloxía aplicada...). Así mesmo, presentarase ao final unha autoavaliación individual do proceso de aprendizaxe, das competencias adquiridas, do grao de participación e implicación, do tempo dedicado... O cartafol é froito do traballo tutelado e continuo en torno aos diferentes núcleos temáticos que se iniciarán na aula pero que requirirá do traballo autónomo do alumnado ?previo e posterior?, atendendo ás indicacións que se proporcionarán a través da atención personalizada do profesor, na aula e no horario de titorías. Ao igual que acontece cos traballos tutelados e por formar estes parte do propio cartafol, a súa entrega e avaliación terá lugar igualmente ao finalizar o cuadrimestre, sendo por tanto un traballo final de curso, que require dunha abordaxe global e integral dos contidos da materia.
Proba de ensaio	Pretende determinar os logros do alumnado en termos de obxectivos. Procura avaliar de xeito directo a capacidade de análise, a expresión e a organización de ideas relativas aos contidos da materia. Valorarase a rigorosidade da resposta, combinada coa capacidade de razonamento (argumentación, relación entre ideas, comparación...), creatividade e espírito crítico. Implica un estudo amplio e profundo dos contidos, sen perder de vista o conxunto das ideas e as súas relacóns. A súa realización terá lugar na data oficial establecida para o exame da materia.
Discusión dirixida	En base a lecturas previas de carácter obligatorio, a través das que recoller diferentes argumentacións sobre unha temática, favorecendo o debate e contraste de opinións fundamentadas, coa finalidade de que o alumnado constrúa unha visión crítica das diferentes formas de interpretar a realidade socioeducativa.

Eventos científicos e/ou divulgativos	Asistencia e participación en actividades de carácter científico e/ou divulgativo (congresos, xornadas, simposios, cursos, conferencias, exposicións...), que teñan relación coa materia. Deben entenderse como unha estratexia complementaria de formación e nunca como substitutiva de outras.
Aprendizaxe servizo	Metodoloxía que combina o servizo á comunidade coa aprendizaxe nun só proxecto, no que o alumnado se forma traballando en necesidades reais do seu entorno coa fin de melloralo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Traballos tutelados Presentación oral Estudo de casos Portafolios do alumno Recensión bilbiográfica	<p>Grupo A.</p> <p>Para o desenvolvemento dos diferentes traballos (individuais ou en pequeno grupo) que se planteen durante o cuatrimestre, o alumnado contará coa orientación e o apoio do profesor durante as sesions interactivas, nas horas destinadas ás titorías de despacho (P0B16), a través do correo electrónico (jose.malheiro@udc.gal) ou, por último, na plataforma MOODLE.</p> <p>Grupo B.</p> <p>Para o desenvolvemento do trabalho tutelado, a súa presentación oral e a realización do cartafol, será preciso participar, como mínimo, en dúas sesións de titorización, nas que facer o seguimento por parte da docente. Estas sesións serán indicadas na aula.</p>

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descripción	Cualificación
Traballos tutelados	A20 B4 B9 B10 B12 B14 B16 B18 B22 B24 B1 B2 C7 C8 C1	<p>Deberá incluir unha recensión sobre un libro relacionado coa temática, así como o estudo de caso sobre unha experiencia, programa, recurso, etc. Tamén se poderá solicitar, de ser o caso, a análise de novas de prensa.</p> <p>Valorarase especialmente: a coherencia interna; a profundidade do contido; a capacidade para establecer sinerxías; o tratamento dunha linguaxe propia do contexto disciplinar; a utilización de fontes documentais complementarias e actuais; a presentación; entre outros.</p> <p>A súa entrega e avaliação terá lugar ao finalizar o cuatrimestre, sendo un trabalho final de curso, que require dunha abordaxe completa e holística da materia.</p>	25
Presentación oral	A20 B7 B9 B10 B16 B23 B1 C7 C8 C1 C2 C7	<p>A valoración do trabalho presentado terá carácter grupal. Será por ello preciso que cada grupo estableza unhas normas de autorregulamento mínimas que facilitem a dinámica de trabalho en tódolos casos.</p> <p>Valorarase: a orde na exposición; a claridade e corrección lingüística; a capacidade de síntese das ideas fundamentais; o nivel de profundidade na abordaxe da temática que amose a súa comprensión; a linguaxe non verbal e utilización do espazo; a creatividade (presentación suxestiva, motivadora, dinamizadora da participación das/os compañeiros/as...); o uso de recursos...</p>	10
Proba de ensaio	A1 A4 A6 A19 A27 A28 A31 C1 C2	<p>Pretende determinar os logros do alumnado en termos de obxectivos. Procura avaliar de xeito directo a capacidade de análise, a expresión e a organización de ideas relativas aos contidos da materia.</p> <p>Valorarase a rigorosidade da resposta, combinada coa capacidade de razonamento (argumentación, relación entre ideas, comparación...), creatividade e espírito crítico. Implica un estudo amplio e profundo dos contidos, sen perder de vista o conxunto das ideas e as súas relacións.</p> <p>A súa realización terá lugar na data oficial establecida para o exame da materia.</p>	40

Portafolios do alumno	A5 B4 B9 B10 B12 B14 B1 B2 C8 C1	Dossier ordeado por seccións, debidamente identificadas e paxinadas, no que se recollerán os rexistros e/ou materiais produto das actividades de aprendizaxe realizadas polo alumnado. Recolleranse, como mínimo, o rexistro dunha sesión expositiva (mapa conceptual, glosario, reflexión grupal sobre os contidos, aplicación á Educación Infantil...) e de tres prácticas de sesións interactivas (discusión dirixida, análise de fontes documentais, presentación oral, estudo de caso...), e unha autoavalación individual en relación ás aprendizaxes e competencias desenvolvidas na materia, o grao de implicación persoal nas actividades e traballos grupais... Na cualificación do cartafol, contémplase o traballo final (15 pto.) e a valoración individual da aprendizaxe e asistencia a clase (10 pto.). Valorarase a capacidade reflexiva en relación á propia aprendizaxe; a evolución da aprendizaxe reflectida nas prácticas recollidas en relación ao grao de profundidade do contido; a capacidade para establecer sinerxías; o tratamento dunha lingua propia do contexto disciplinar; a utilización de fontes documentais complementarias e actuais; a presentación; entre outros. Ao igual que acontece cos traballos tutelados e por formar estos parte do propio cartafol, a súa entrega e avaliación terá lugar igualmente ao finalizar o cuatrimestre, sendo por tanto un traballo final de curso, que require dunha abordaxe global e integral dos contidos da materia.	25
-----------------------	-------------------------------------	--	----

Observacións avaliación

- 1.- Para superar a materia é imprescindible ter superadas todas e cada una das actividades de avaliación. En caso contrario, a cualificación será de suspenso. Gardaranse as partes aprobadas durante a convocatoria anual.
- 2.- A asistencia e participación activa e esixente nas dinámicas de aula serán consideradas de forma positiva no proceso de avaliación.
- 3.- Calquera circunstancia persoal que poida alterar o seguimento da materia por parte do alumnado deberá ser comunicada ao inicio do curso para a súa oportuna e axeitada consideración. Para o alumnado que, por razóns debidamente acreditadas, non poida ter unha asistencia sistemática e o faga a tempo parcial, establecéñense criterios de avaliación adecuados, en cada caso, ás súas circunstancias, garantindo a igualdade de oportunidades. Criterios de avaliación:

Grupo A:

- Proba de ensaio (50%)
 - Recensión dun dos libros recomendados (20%)
 - Traballo realizado en pequeno grupo (20%)
 - Outros aspectos (Actitude, asistencia, interese amosado, etc.) (10%)
- O alumnado de segunda oportunidade deberá realizar unha proba obxectiva que contará o 100% da cualificación.
- No caso de ter estudiantes con discapacidade, e dependendo da mesma, arbitraránse as probas oportunas contando co asesoramento da Unidade Universitaria de Atención á Diversidade (ADI).

Grupo B:

- Recensión e exposición oral dun dos libros da bibliografía básica, que deberá ser acordado coa profesora a inicios de curso para a convocatoria de xaneiro, e a inicios do segundo cuatrimestre para a convocatoria de xullo (30%).
- Proba de ensaio (70%).

As pautas e criterios de avaliación están recollidas no documento de avaliación colgado no Moodle.

- 4.- Para acollerse á modalidade presencial, cómpre ter unha asistencia mínima do 85%.

Fontes de información

Bibliografía básica	<p>- Abelleira, Ángeles e Abelleira, Isabel (2017). Os fíos deinfantil. Vigo: Galaxia.- Alonso, A.(2008). Las leyes educativas de la democracia. Descripción y contraste1985-2006. Acción educativa y Ministerio de Educación, Política Social yDeporte.- Apple, M. e Beane, J.A. (1999). Escuelasdemocráticas. Madrid: Morata-Paideia.- AsociaciónInternacional de Ciudades Educadoras (2004). Carta de Ciudades Educadoras.- Ayuste, A. eoutros (2005). Planteamientos de la Pedagogía Crítica: comunicar ytransformar. Barcelona: Graó.- Carbonell, J.(1996). La escuela entre la utopía y la realidad. Barcelona:Euma-Octaedro.- Carbonell, J.(2001). La aventura de innovar. El cambio en la escuela. Madrid: Morata.- Carbonell, J.(2008). Una educación para mañana. Barcelona: Octaedro.- Caride, J. A. eMeira, P.A. (1996). O diálogo paradigmático na Educación Social. RevistaGalega de Educación, 27, 16-20.- Carr, W. (1995).Una teoría para la educación. Hacia una investigación educativa crítica.Madrid: Morata.- Colom, A.J. eNúñez, L. (2001). Teoría de la Educación. Madrid: Síntesis. - Cuesta, R. (2005).Felices y escolarizados. Crítica de la escuela en la era del capitalismo.Barcelona: Octaedro.- De Puelles, M.(2006). Problemas actuales de política educativa. Madrid: Morata.- Delors, J.(1996). La educación encierra un tesoro. Madrid: Santillana. EdicionesUNESCO.- Delval, J.(1990). Los fines de la educación. Madrid: Siglo XXI.- Delval, J.(2002). La escuela posible. Barcelona: Ariel.- Dewey, J.(1995). Democracia y educación. Madrid: Morata.- DirecciónGeneral de Educación y Cultura (2004). Competencias para un aprendizaje a lo largo de la vida de 2005. Un marco de referencia europeo. Comisión Europea.- Dubet, F.(2005). La escuela de las oportunidades. ¿Qué es una escuela justa?Barcelona: Gedisa.- Esteve, J.Manuel (1994). El malestar docente. Barcelona: Paidós.- Fernández Enguita, M. (1999). La escuela a examen. Madrid: Psicología Pirámide.- Fernández Enguita, M. (2001). Educar en tiempos inciertos. Madrid: Morata.- Fernández, M.;Mena, L. e Riviere, J. (2010). Fracaso y abandono escolar en España.Barcelona: Obra Social Fundación ?La Caixa?.- Filho, L.(1992). Introducción al estudio de la Escuela Nueva. Buenos Aires:Kapelusz.. Freinet, C.(1992). Técnicas Freinet de la Escuela Moderna. Madrid: Siglo XXI.- Freire, P. (2006).El grito manso. Buenos Aires: Siglo XXI.- Gimeno, J.(2003). El alumno como invención. Madrid: Morata.- Gimeno, J. (2005). La educación obligatoria: su sentido educativo y social . Madrid: Morata. - Gimeno, J. e Carbonell, J. (coords.) (2003). El sistema educativo .Una mirada crítica .Barcelona: CISS-Praxis.- Guerrero, A.(1996). Manual de sociología de la educación . Madrid: Síntesis.- Imbernon, F.(coord.) (1999). La educación en el siglo XXI. Los retos del futuroinmediato . Barcelona: Graó.- Kaplún, M.(1998). Una pedagogía de la comunicación . Madrid: Ediciones de la Torre.- López López, Mª Rosario et al. (2009). Educar para convivir: xogos e obradoiros de educación para o desenvolvemento en primaria. Madrid: Los libros de la Catarata- Makarenko, A. S.(1967). Poema pedagógico . Barcelona: Planeta.- Malaguzzi, L. (2011). La educación infantil en Reggio Emilia . Barcelona: Octaedro. - Martín Rodríguez,E. (1988). La supervisión educativa a la luz de las tradiciones y teoríascientíficas de la organización escolar . En Supervisión educativa(pp.47-67). Madrid: Uned.- Merieu, P. (1998). Frankenstein educador . Barcelona: Laertes.- Merieu, P.(2001). La opción de educar. Ética y pedagogía . Madrid: Octaedro.- Meirieu, Philippe (2017). Carta a un profesor mozo . Pontevedra: Kalandraka.- Morin, E. (2001). Los siete saberes necesarios para la educación del futuro . Barcelona:Paidós.- Nacions Unidas(1948). Declaración Universal dos Dereitos Humanos.- Negrín, O. eVergara, J. (2003). Teorías e Instituciones Contemporáneas de educación .Madrid: ICE e Ramón Areces.- Neill, A. S.(1974). Summerhill. Un punto de vista radical en la educación de los niños .México: FCE.- Puig, J. M. (cood.) (2009). Aprendizaje servicio (ApS). Educación y compromiso cívico . Barcelona: Graó.- Puig, I. e Sátiro, A. (2000). Jugar a pensar con niños y niñas de 4 y 5 años . Barcelona: Octaedro.- Salinas Ramos, Konsue (2014). Acercando la educación para el desarrollo a la escuela: una mirada internacional, una mirada local. Navarra: Gráficas Castuera- Tiana, A.;Ossenbach, G. e Sanz, F. (coords.) (2002). Historia de la educación (EdadContemporánea) . Madrid: UNED.- Torreblanca, J.(coord.) (2002). Los fines de la educación. Una reflexión desde la Izquierda .Madrid: Biblioteca Nueva.- Torres, J.(2011). La justicia curricular. El caballo de Troya de la cultura escolar. Madrid: Morata.- Trilla, J.(coord.) (2001). El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del sigloXXI . Barcelona: Graó.- Trillo, F.(1994). El profesorado y el desarrollo curricular: tres estilos de hacerescuela. Cuadernos de Pedagogía , 228, 70-74.- Tonucci, F. (2014). A cidade dos nenos. Pontevedra: Kalandraka.- Varela, J.(2007). Las reformas educativas a debate . Madrid: Morata.- Villena Higueras, José Luis e Molina Fernández, Elvira (coords) (2015). Ciudades con vida: infancia, participación y movilidad. Barcelona: Graó- VV.AA (1995). Volvera pensar la educación. Volumen I: Política, educación y sociedad . Madrid:Morata e A Coruña: Paideia.- VV.AA. (2000). Pedagogíasdel siglo XX . Barcelona: CISS-Praxis.</p>
---------------------	---

Bibliografía complementaria	<p>- Adorno, T. W.(1998). Educación para la emancipación. Madrid: Morata.- Aldecoa, J.(1991). Historia de una maestra. Madrid: Anagrama.- Almeida, J.(1995). Sociología de la educación. Notas para un curso. Barcelona:Ariel.- Alumnos de la Escuela de Barbiana (1982). Carta a una maestra. Barcelona: Hogar del Libro.- Álvarez-Uría, F.e Varela, J. (1991). Arqueología de la escuela. Madrid: La Piqueta.- Álvarez-Uría, F.e Varela, J. (2009). Sociología de las instituciones: bases sociales y culturales de la conducta. Madrid: Morata.- Apple, M. W(1996). Política cultural y educación. Madrid: Dykinson.- Aubert, A.(2004). Dialogar y transformar. Pedagogía crítica del siglo XXI. Barcelona: Graó.- Ball, S.J.(Comp.) (2001). Foucault y la educación. Madrid: Morata, 4^a ed.- Barreiro, H. e Terrón, A. (2005). La institución escolar: una creación del estado moderno. Barcelona: Octaedro.- Bauman, Z.(2007). Los retos de la educación en la modernidad líquida. Barcelona: Gedisa.- Benner, D.(1998). Pedagogía como ciencia. Teoría reflexiva de la acción y reforma de la praxis. Barcelona: Pomares-Corredor.- Candedo, M.D. (coord.) (2013). A educación: dereito ou mercadoría?. Santiago de Compostela: Laiomento.- Carreño, M.; Colmenar, C.; Egido, I. e Sanz, F. (2000). Teorías e instituciones contemporáneas de educación. Madrid: Síntesis.- Casas, M. e Botella, J. (2003). La democracia y sus retos en el siglo XXI. Elementos para la formación democrática de los jóvenes. Barcelona: Praxis.- Castillejo, J.L.; Vazquez, G.; Colom, A. J. e Saramona, J. (1993). Teoría de la educación. Barcelona: Taurus.- Cela, J. e Palou, J. (1994). Con voz de maestro. Madrid: Celeste.- Colom, A. J.(1997). Teorías e instituciones contemporáneas de la educación. Barcelona: Ariel.- Costa, A.(2009). A construcción do coñecemento pedagóxico: antecedentes edesenvolvimentos no século XX. Santiago de Compostela: Universidade, Sevizode Publicacións e Intercambio Científico.- De la Garza, M^aT.(1995). Educación y democracia. Aplicación de la teoría de la comunicación a la construcción del conocimiento en el aula. Madrid: Visor.- De Puelles, M.(1991). Educación e ideología en la España Contemporánea (1767-1975). Barcelona: Editorial Labor.- Delgado, B.(1998). Historia de la infancia. Barcelona: Ariel.- Delval, J.(2000). Aprender en la vida y en la escuela. Madrid: Morata.- Díez, C. (2002). El piso de abajo de la escuela: los afectos y las emociones en el día a día de la escuela infantil. Barcelona: Graó.- Escolano, A.(2002). La educación en la España contemporánea. Políticas educativas, escolarización y culturas pedagógicas. Madrid: Biblioteca Nueva.- Fernández Soria,J. M. (1996). Educación y Estado en la España contemporánea. Madrid, Síntesis- Ferrer i Guardia, F. (1976). La Escuela Moderna. Madrid: Júcar.- Ferrero, J. J.(1994). Teoría de la educación: Lecciones y lecturas. Bilbao, Universidad de Deusto- Freire, P.(1970). Pedagogía del oprimido. Madrid: S.XXI.- Freire, P.(1997). A la sombra de este árbol. Barcelona: El Roure.- García Aretio,L. (1998). La Educación. Teorías y conceptos. Perspectiva integradora. Madrid: Paraninfo.- García, J. e García, A. (1996). Teoría de la educación. Salamanca: Universidad de Salamanca.- Gómez Rodríguez De Castro, F. e otros (1998). Génesis de los sistemas educativos nacionales. Madrid: UNED.- Guttman, A.(2001). La educación democrática. Una teoría política de la educación. Barcelona: Paidós. - Halliday, J.(1995). Educación, gerencialismo y mercado. Madrid: Morata.- Hargreaves, A.(1996). Profesorado, cultura y posmodernidad. Madrid: Morata.- Illich, I.(1974). La sociedad desescolarizada. Barcelona: Seix Barral.- Llopis, R.(2005). La revolución en la escuela. Dos años en la Dirección General de Primera Enseñanza. Madrid: Biblioteca Nueva.- McCourt, F.(2006). El profesor. Madrid: Maeva.- Medina, R.; Rodríguez, T.; García, L. (1992). Teoría de la educación. Madrid: UNED.- Moore, T. W.(1987). Introducción a la teoría de la educación. Madrid: Alianza.- Negrín, O. e Vergara, J. (2005). Antología de textos de Teorías e Instituciones Contemporáneas de educación. Madrid: Ramón Areces.- Neill, A.S.(1994). El nuevo Summerhill. México: FCE.- Palacios, J.(1988). La cuestión escolar. Críticas y alternativas. Barcelona: Laia.- Pennac, D.(2008). Mal de escuela. Barcelona: Mondadori.- Popkewitz, Th. S(1994). Sociología política de las reformas educativas. Madrid: Morata.- Porto, A.S.(1986). La Institución Libre de Enseñanza en Galicia. Sada (A Coruña): Edicións do Castro.- Pozo, M^a M(2004). Teorías e Instituciones contemporáneas de educación. Madrid: Biblioteca Nueva.- Rousseau, J.J.(1984). Emilio o de la educación. México: Porrúa. 9ª edic.- Ruiz, A. (2002). La escuela pública. El papel del Estado en la educación. Madrid: Biblioteca Nueva.- Savater, F.(1997). El valor de educar. Barcelona: Ariel.- Santos Rego, M.A. (ed.) (2009). Políticas educativas y compromiso social. El progreso de la equidad y la calidad. Barcelona: Octaedro.- Sánchez Arbós,M. (2005). Mi diario. Zaragoza: Diputación General de Aragón y Caja de Ahorros de la Inmaculada.- Sánchez Arbós,M. (2007). Una escuela soñada. Textos. Madrid: Biblioteca Nueva.- Saramona, J.(2000). Teoría de la educación. Reflexión y normativa pedagógica. Barcelona: Ariel.- Skinner, B.F.(1985). Walden Dos. Barcelona: Martínez Roca.- Subirats, M.- Brullet, C. (1988). Rosa y azul. La transmisión de los géneros en la escuela mixta. Madrid: Instituto de la Mujer.- Taibo, C. (dir.)(2010). Decrecimientos. Sobre lo que hay que cambiar en la vida cotidiana. Madrid: Catarata.- Torres</p>
-----------------------------	---

Santomé,J. (2006). La desmotivación del profesorado. Madrid: Morata.- Trilla, J.(1993). La educación fuera de la escuela. Barcelona: Ariel.- Viñao Frago, A.(2004). Escuela para todos. Educación y modernidad en la España del siglo XX.Madrid: Marcial Pons.- VV.AA. (2003). Laparticipación de los padres y madres en la escuela. Barcelona: Graó.Lexislación básica:- Declaración Universal dos Dereitos Humanos, 10 de decembro de 1948.- Convención das Nacións Unidas sobre os Dereitos da Infancia (1989).- Lei Orgánica 1/1990, de 3 de outubro, de Ordenación Xeral do Sistema Educativo.- Lei Orgánica 10/2002, do 23 de decembro, de Calidade da Educación.- Lei Orgánica 2/2006, de 3 de Maio, de Educación.- Lei Orgánica 8/2013, de 10 de Decembro, para a Mellora da Calidade Educativa.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

Grupo A:- Non se admitirán traballos dos que o profesor non teña constancia da súa realización.- As datas de entrega dos traballos son propostas con antelación suficiente, polo que, logo de seren consensuadas no grupo-clase, e agás casos moi excepcionais coa debida xustificación, estas son inamovibles. - Para poder ser calificado/a e avaliado/a é necesario ter entregado todos os traballos esixidos. De faltar alguma das partes, o alumno/a figurará como NON PRESENTADO/A ao non poder ser avaliado na totalidade das propostas de aprendizaxe - Os traballos escritos presentaránse paxinados, grapados e ben identificados (nome do alumno/alumna, curso, grupo, materia e nome do profesor) e, de ser posible, impresos a dúas caras. Non é necesario entregalos encadernados, con fundas de plástico, aneis ou deseños similares. É aconsellable gardar unha copia dixital do orixinal que se entregue. - O calendario de titorías está exposto no lugar oficial da web da Facultade e na cortiza de anuncios da porta do despacho. (Despacho P0B16, Telf. 981167100 Ext. 4615) Grupo B:- É obrigatoria a entrega da ficha de identificación persoal para todo o alumnado antes do 1 de outubro do ano en curso.- Non se admitirán traballos dos que a profesora non teña constancia da súa realización. - Seguiranse en cada caso as indicacións dadas na aula para a realización dos traballos e actividades de avaliación, que tamén se atoparán colgadas no Moodle. - Os traballos presentaranse en formato dixital e sempre axeitadamente identificados (nome da alumna/o, curso, grupo, equipo, materia e nome da docente). Débese facer un uso sostible dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural. Igualmente, débese ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sostenibilidade nos comportamentos persoais e profesionais.

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías